

УДК 808.51
ББК 74.200.25
Г59

Серія «Класний керівник»

Година спілкування. 10 клас / Упоряд. М. О. Володарська. — Х.: Видавництво «Ранок», 2011. — 160 с. — (Класний керівник).

ISBN 978–617–540–188–0

Даний посібник містить розробки тематичних годин спілкування з учнями 10-го класу. Мета книги — допомогти класному керівникові урізноманітнити і збагатити власну педагогічну діяльність, дібрати доцільні методи та форми виховної роботи, спрямовані на формування і розвиток гармонійних, інтелектуально і духовно багатих особистостей.

Запропоновані розробки традиційних виховних заходів відрізняються тематичною різноманітністю бесід, розмаїттям цікавих творчих завдань і доступністю у практичній реалізації.

Рекомендований педагогічним працівникам загальноосвітніх шкіл усіх рівнів.

УДК 808.51
ББК 74.200.25

Навчальне видання

Серія «Класний керівник»

ГОДИНА СПІЛКУВАННЯ

10 КЛАС

Упорядник

Володарська Марина Олександрівна

Код 015586У. Підписано до друку 28.03.2011. Формат 60×90/16.
Папір друкарський. Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,18.

ТОВ Видавництво «Ранок». Свідоцтво ДК № 3322 від 26.11.2008.

61071 Харків, вул. Кібальчича, 27, к. 135.

Для листів: 61045 Харків, а/с 3355. E-mail: office@ranok.com.ua

Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

З питань реалізації: (057) 712-91-44, 712-90-87. E-mail: commerce@ranok.com.ua

«Книга поштою»: (057) 717-74-55, (067) 546-53-73. E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

ISBN 978–617–540–188–0

© М. О. Володарська, упоряд., 2011

© ТОВ Видавництво «Ранок», 2011

ПЕРЕДМОВА

Пропоноване видання містить сценарії годин спілкування, спрямованих на моральне, естетичне, громадсько-патріотичне виховання десятикласників. Книга допоможе класному керівникові розглянути з учнями проблеми здоров'я і його збереження, а також питання підготовки до сімейного життя.

Детальні сценарії, які враховують вік, світовідчуття, інтереси школярів, надають можливість зробити виховну роботу насиченою і цікавою, без формалізму й нудних нотацій. Анкети, тести, творчі завдання допоможуть згуртувати колектив класу й забезпечити позаурочну зайнятість школярів. До того ж пропонована книга дозволяє вчителеві значно зекономити час на підготовку виховних заходів.

Видання адресоване класним керівникам, заступникам директорів шкіл з навчально-виховної роботи, соціальним педагогам, студентам вищих педагогічних навчальних закладів і коледжів.

ТЕМА 1. ЛЮДИНА, ОСОБИСТІСТЬ, ГРОМАДЯНИН

Мета: сприяти розвитку навичок самопізнання у школярів; виховувати повагу до себе, до інших людей; формувати громадянську позицію.

Хід години спілкування

Усі учні розсаджуються групами. Спікери призначені заздалегідь.

Класний керівник. Коли на планеті Земля з'явилася людина, вона була наділена розумом, здатністю працювати й творити. Людина стала добувати їжу, створювати красиві речі, будувати житла тощо. Сьогодні наше завдання — розібратися, хто ж така людина, яка її місія на планеті Земля. І на початку ХХІ століття ці філософські питання хвилюють нас. Відомо: скільки людей, стільки й думок. Хочеться з'ясувати вашу позицію з цього приводу.

Мозковий штурм

Людина народжується на світ вже людиною! Банальна істина?

То що ж таке людина? Які поняття включає це слово?

Класний керівник підсумовує відповіді учнів: Людина — це індивід, організм, індивідуальність, «Я». Усі ці поняття стосуються кожної людини. Спробуємо розібратися спочатку з поняттями «індивід», «організм», «індивідуальність» і «Я».

Робота в групах

На столі в кожній групі — ватман, на якому записано одне з понять: «індивід», «організм», «індивідуальність», «Я». Група отримує конверт із картками, що містять такі написи: голова, голос, вага, завоювання симпатій, зовнішність, зріст, ноги, одинична істота, почерк, приналежність до роду людського, руки, реальне уявлення про себе, самоповага,

серце, система кровообігу, система травлення, хода, якою хоче бути, якою хоче здаватися оточуючим, homo sapiens. За 5 хвилин кожній групі необхідно вибрати і приклеїти на ватмані картки, які підходять до поняття, розкривають його суть. Після закінчення роботи кожній групі необхідно вивісити свій ватман і пояснити, чому обрали саме ці картки.

1 група. Індивід

Homo sapiens, одинична істота, приналежність до роду людського

2 група. Організм

Голова, руки, ноги, серце, система кровообігу, система травлення

3 група. Індивідуальність

Зріст, вага, голос, почерк, хода, зовнішність

4 група. «Я»

Реальне уявлення про себе, самоповага, завоювання симпатій, якою хоче бути, якою хоче здаватися оточуючим

(Спікери груп пояснюють, чому вони вибрали саме ці поняття.)

Класний керівник. Ми розібралися з поняттям «людина».

Дайте відповідь на запитання:

— Без чого людина не може жити? *(Без імені.)*

Творча вправа «Що в імені моєму?»

Завдання. Напишіть своє ім'я великими красивими буквами. Від кожної букви вашого імені вниз стовпчиками напишіть слово, що починається цією буквою й характеризує вас.

Класний керівник. Спасибі всім. Переходимо до наступної частини нашої класної години.

Кожна людина, що народилася, природно включається в життя суспільства. Суспільство — це все людство в його історії та перспективі. У суспільстві між людьми складаються стосунки. У різних життєвих ситуаціях одна й та сама людина виконує в суспільстві різні соціальні ролі.

Охарактеризувати себе з точки зору виконання різних соціальних ролей допомагає творча вправа «Я в різних життєвих ролях».

Перед вами листки паперу. Пропоную вам упродовж однієї хвилини написати, у якій соціальній ролі ви виступаєте в різних життєвих обставинах, виразити своє соціальне «Я». (Ким є для оточення, у якій ролі виступаєте: син (дочка), брат (сестра), онук (онучка), учень, хлопчик (дівчинка), однокласник, покупець, пасажир.)

Ми назвали далеко не всі соціальні ролі. Але кожна особистість виділяється з групи людей своєю неповторністю, своїми рисами характеру. Основу особистих якостей в образі «Я» складають:

- знання, уміння, навички;
- розумові здібності;
- працьовитість, старанність;
- заповзятливість, активність;
- доброта, доброзичливість;
- чесність, правдивість;
- відповідальність, обов'язковість;
- самостійність, цілеспрямованість;
- товариськість, колективізм;
- творчі здібності;
- оптимізм, життєрадісність.

Читання висловлювань мудрих людей

Успіх не є ключем до щастя. Щастя — ось ключ до успіху. Якщо ви любите те, що робите, ви будете успішними.

Альберт Швейцер

Шість складових ключа до успіху: щирість, особистісна цілісність, скромність, ввічливість, мудрість, милосердя.

Вільям Меннінгер

Зліт і падіння, успіх і неуспіх, щастя і нещастя людини залежать від її переконань.

Джеймс Аллен

Намагайтеся стати не людиною успіху, а людиною достойнств.

Альберт Ейнштейн

Щастя не в тому, що ми в чому-небудь досягли успіху, а в самому досягненні успіху.

Томас Гоббс

Я зрозумів, що успіх має вимірюватися не стільки становищем, якого людина досягла у своєму житті, скільки тими перешкодами, які їй довелося здолати на шляху до успіху.

Букер Тальяферро Вашингтон

Ця робота виконується як підготовка до бесіди, що дає можливість перейти від поняття «успіх», до поняття «самоствердження».

- Яке з тверджень вам було не зовсім зрозуміле?
- Чому, як стверджує А. Швейцер, тільки щаслива людина може бути успішною?
- Чому зліт і падіння, успіх і неуспіх, щастя і нещастя залежать від переконань людини?
- Як ви розумієте слова: «стати людиною достойнств»?
- Чи є достойнства людини домінуючими в її самоствердженні?
- Чи допомагає самоствердження в соціумі досягненню успіху?

Учитель підкреслює, що успіх не приходить сам, для його досягнення потрібно добре потрудитися.

Інформація для вчителя

Самоствердження — прагнення індивіда до досягнення і підтримки певного суспільного статусу, часто виступає

як домінуюча потреба. Це прагнення може проявлятися як у реальних досягненнях успіху в тій або іншій галузі, так і у відстоюванні своєї значущості перед іншими. Мотив самоствердження — прагнення затвердити себе в соціумі; пов'язаний з почуттям власної гідності, честолюбством, самолюбством. Людина намагається довести оточенню, що вона чогось варта, прагне отримати певний статус у суспільстві, хоче, щоб її шанували і цінували. Таким чином, прагнення до самоствердження, до підвищення свого формального і неформального статусу, до позитивної оцінки своєї особи — істотний мотиваційний чинник, який спонукає людину інтенсивно працювати і розвиватися.

Робота в групах

Завдання. Прочитайте висловлювання учнів про самоствердження. З якими з них ви можете погодитися? Чому? Чому з іншими твердженнями ви не згодні?

Самостверджуючись, людина поступово освоює різні ролі в житті. Спочатку вона відстоює своє «Я» в колі сім'ї, потім вона затверджується як однокласник, учень, співрозмовник, друг. Будь-яка роль, яку «виконує» людина у своєму житті, вдається їй лише за допомогою самоствердження. (Анна М.)

Самоствердження далеко не завжди здійснюється за допомогою позитивних якостей людини. Іноді люди проявляють грубість, жорстокість і навіть насильство, щоб показати свою перевагу над іншими. На щастя, хороших людей значно більше, ніж поганих! (Андрій І.)

Я вважаю, що людині зовсім не обов'язково самостверджуватися в суспільстві. Можна і без цього прожити щасливе життя. (Анастасія Р.)

Самостверджується лише той, хто хоче показати свою перевагу над іншими і, розглядаючи свої соціальні ролі в житті, бачить себе тільки начальником. (Павел С.)

Класний керівник. Що ж таке особистість? «Особистість» — дуже багатозначне слово. У цьому понятті виражається найголовніше, що притаманне цій людині,— сукупність її внутрішніх якостей як суспільної істоти: що любить, цінує, як ставиться до інших, чи вміє тримати своє слово, самостійна чи піддається впливу чужої волі. Людина і особистість — це синоніми. Людина не обов’язково є особистістю (наприклад новонароджений), але особистість — це завжди людина, і особистістю не може бути ніхто, окрім людини. Особистість неповторна, як і людина. Особистість — це людина як носій свідомості. Особистістю не народжуються, а стають у певних суспільних умовах. Людина має докласти певних зусиль, щоб стати цілісною, гармонійною особистістю.

Робота в парах «Які особисті якості важливіші»

Якби ви мали таку можливість, то якими з наведених якостей ви наділили б:

- а) себе;
- б) свого друга;
- в) батьків;
- г) учителів?

Характеристики:

- Знання, уміння, навички
- Розумові здібності
- Працьовитість, старанність
- Заповзятливість, активність
- Доброта, доброзичливість
- Чесність, справедливість
- Відповідальність, обов’язковість
- Самостійність
- Цілеспрямованість
- Товариськість
- Творчі здібності
- Оптимізм, життєрадісність

Класний керівник. Громадянин — це людина, яка має права. Слово «громадянин» уживається в різних значеннях. По-перше, це житель якоїсь країни. По-друге, починаючи з античних часів і до наших днів це слово має глибший сенс, пов'язаний з правами людини, її свободою і відповідальністю. У Древній Греції бути громадянином міг не кожний, це було почесно. Громадянином називали не всяку вільну людину, не кажучи вже про рабів.

Громадянин мав важливі права як в особистому, так і в політичному житті. Але в нього були і серйозні обов'язки: перш за все дотримуватися законів і захищати вітчизну.

Хто ж такий громадянин сьогодні в нашій країні?

Це людина, що має права і обов'язки, дотримується законів і відповідає за свої вчинки. Кожна людина суспільства повинна мати свою громадянську позицію. А громадянська позиція неможлива без політичної, моральної і правової культури. Я хочу запропонувати вам декілька ситуацій, які треба обговорити з точки зору громадянської позиції всіх учасників.

Ситуація 1.

Учитель обговорює з учнем його паління за межами школи.

Запитання:

1. Чи є паління особистою справою кожного? Чому?
2. Чи має людина право палити в громадському місці? Чому?
3. Чи завдає цей учень шкоди оточенню і собі? Яким чином?
4. Яку громадянську позицію він займає? Які закони і права порушує?
5. Якої шкоди він завдає державі?
6. Якою має бути громадянська позиція оточуючих, самого учня в цьому питанні?

Ситуація 2.

Двоє учнів під час перерви про щось розмовляють. Один розгойдується на вчительському стільці і ламає його. Друзі домовляються нікому про це не говорити. Учитель помічає, що стілець зламаний, починає розпитувати про те, що сталося. Не отримавши відповіді, збирає гроші на новий стілець з усіх учнів класу.

Запитання:

1. Чи мав учень право брати стілець учителя? Чому?
2. Яке право тут порушено?
3. Чи має людина, якщо вона добродішній громадянин, зізнатися в тому, що скоїла? Якщо має, то як і з якими наслідками?
4. Як ми бачимо на цьому простому прикладі, карають не одну людину, а цілий клас. Виходить покарання невинних. Чи здатне воно пробудити совість?
5. Яке ставлення буде до цієї людини в класі, якщо однокласники потім все-таки дізнаються, хто насправді винний?
6. Що має зробити цей школяр, щоб виправити ситуацію?

Підбиття підсумків

Класний керівник читає притчу.

Запитав якось Конфуцій у мудреця: «Як треба ставитися до богів, а як до демонів?» На що мудрець відповів: «Що нам боги і демони. Треба спочатку правильно навчитися ставитися до самого себе й один до одного».

Класний керівник. Я сподіваюся, що наша розмова про громадянську позицію кожного школяра не закінчена і ви ще раз замислитеся над цим, опинившись в інших, швидше за все, складніших життєвих ситуаціях. І нехай кожен із вас вибере своє правильне рішення.